

Prehled prvomajskih demonstracij po Ameriki in Evropi

Združenih državah so demonstracije minile brez posebnih incidentov, bolj viharne so pa bile v Evropi. Štirje ubiti in mnogo ranjenih v Španiji, Avstriji in drugje. V Moskvi so bile običajne vojaške parade, s katerimi so sovjeti pokazali svojo oboroženo moč in svarili zunanji svet pred novo vojno

Chicago, 2. maja. — Prvo-
majske demonstracije v tem
mestu je večer precej pokvaril
in pa mrzlo vreme. Kljub temu
je mesto videlo dva pohoda,
katerima je korakalo tisoče
prej. Komunisti in njih sim-
patični so imeli svojo, socialisti
in druge skupine pa svojo de-
monstracijo.

Prvi je pričelo okrog pol pe-
re popoldne, ko so se pričeli
tudi socialisti na zapadni
paradi, komunisti so takrat pa že
kajal proti ostri mesta. Dasi
je bil reduiral posebno sociali-
stično skupino za več tisočev, je
v njih povorka vseeno sliko-
vali številnih napisov in ka-
ktur ter dobrega razpoložen-
je demonstrantov. Policija ni im-
ela nobenega dela, ker so se de-
monstracije zaključile mirno.

Na mirnih demonstracijah po-
gledati tudi iz drugih ameriških
mest. Največje so bile v New
Yorku, kjer so komunisti imeli
parado na Union Square, sociali-
stični pa v Union Par-
k. Komunističnih demonstra-
cij je bilo do 50,000 oseb, v u-
stavnih in socialističnih pa o-
krog 80,000. Vsa policija je bi-
moobilizirana, toda je skrbela
za red.

Spopadov med demonstra-
nti italijanskimi fašisti je pri-
šlo v Bostonu, ampak še to le
pesti in brez posebnih posledic.
Prvomajski demonstranti
tudi komunistični, so koraka-
vali italijanski koloniji in no-
Mussolinijeve karikature in
fašistične napise, kar pa
solinovec ni bilo pogodu ter
ostali demonstrante.

Velike demonstracije so bile
tudi v Milwaukeeju in Clevelan-
du. V zadnjem mestu so jih
skupaj socialisti in komuni-
stični drugi delavskih sku-

Chicago, 2. maja. — Sovjet-
ska Rusija je praznovala Prvi
majski paradiranjem vse svoje o-
možne sile v Moskvi in Le-
ningradu. Vsa obmejna vojaška
krajina iz Ukrajine in drugih ev-
ropskih provinc je bila za Pr-
vo maja poklicana v Mo-
skvo, kjer se je trilo stotisoče
vojske armade. Slaherna ped-
gatorja je bila okupirana na
nem trgu, kjer so visoki dr-
žavni, sovjetski in tuji, opa-
nali vojaško in civilno para-
do in paradi so bili oddelki od
kega topničarstva in tankov
do pehote, nad demonstranti
pa brnelo 700 vojaških aereo-
nov.

Vorošilov, sovjetski obrambni
minister, je rekel v svojem go-
voru, da je "glavna želja sovjets-
ke Rusije svetovni mir."
V Leningradu so se pa sovjet-
ski prvomajske demonstracije
redotlačile okrog njene pomor-
ne sile. Na splošno ni sovjetska
vojska pokazala se nobenkrat to-
liko vojaške sile kakor pri več-
številih demonstracijah.

Komunistično časopisje je i-
zjavilo obrnilo svojo kritiko na
Sovjetski režim, v katerem vidi
vrednega sovražnika svetovnega
miru in Rusije. (Kljub temu je
komunistična Rusija nedav-
sklenila z Nemčijo novo tra-
ditivsko pogodbo, ki je po izja-
vi nemške centralne banke zelo
podobna Hitlerjevo Nemčijo
je rešila pred grozečo de-
monstracijo in valutno krizo.)

London, 2. maja. — Prvomaj-
ske demonstracije v Angliji in
skandinavskih državah so izpadle brez
posebnih incidentov. V Angliji
so demonstracije državnih in
v Franciji so

se proslave vršile v dvoranah,
ker je vlada prepovedala javne
demonstracije ter si s tem na-
kopala še večje jezo socialistov
in komunistov. Vlada je namreč
dovolila javne demonstracije v
paradi "device" Orleanske dne
12. maja, ki je sicer državni
praznik, toda po menju sociali-
stov je to praznik reakcije.

V Španiji je vlada prepove-
dala vsake demonstracije, am-
pak s to prepovedjo ni povsem
uspela. Med klerofašističnimi o-
blastmi in delavci je v Madridu
in Barceloni prišlo do spopadov,
v katerih sta bili ubiti dve ose-
bi, in policaj in en civilist.

Na predvečer prvomajskih de-
monstracij je bila ena oseba u-
bita in več ranjenih tudi v Eni-
ni na Bolgarskem, kjer je komu-
nistična trdnjava. V spopadu je
bil ubit neki žandar, deset civili-
stov je bilo pa ranjenih. V E-
nino je vlada nato poslala voja-
štvo.

Dunaj, 1. maja. — Klerofa-
šistična vlada je praznovala "u-
stavnih praznik" 1. maja z o-
gromnimi kotli ogrskega golaža
za reveže. Socialisti so apelirali
na delavstvo, naj golaž prepusti
klerofašistom in prav tako zas-
tonjske gledališke vstopnice.
Glede golaža je zmagal prazen
želodec, katerega celo kljub ve-
liki količini ni bilo dovolj. Bolj
se je pa obnesel socialistični boj-
kot gledališč, ki so bila večinoma
prazna kljub zastonskim vlad-
nim vstopnicam. Naciji so pa
splezali na najvišji zvonik na
neki dunajski cerkvi in razobe-
sili veliko nacijsko zastavo. Do-
godila se je tudi ena bomba
eksplozija, pri kateri je izgubil
nogo neki višji vladni uradnik.

Mexico City, Mehika, 2. maja.
— Prvomajskih demonstracij se
je večer v tem mestu udeležilo
nad 50,000 delavcev. Razen po-
kušnanega navala na urad orga-
nizacije "redesrajčnikov" so
bile demonstracije mirne.

Aretacije kandida- tov v Jugoslaviji

Policija razbila volilni shod v Sarajevu

Dunaj, 2. maja. — Aretacije
kandidatov opozicije v Jugosla-
viji se nadaljujejo. V noči od
30. aprila na 1. maja je bilo a-
retiranih 100 do 120 kandida-
tov združene opozicije, katero
vodi dr. Vladimir Maček.

Istočasno poročajo iz Belgra-
da, da je bil v Sarajevu zadnji
ponedeljek volilni shod opozicije,
na katerega je prišlo okrog 40-
000 oseb. Shod, ki se je vršil na
nekem gostilniškem vrtu, je vo-
dil dr. Mehmed Spaho, a komaj
se je začel, že je prišlo 400 po-
licajev in 300 vojakov, ki so
razgnali množico in zborovanje
razpustili. V izgrelih, ki so sle-
dili, je bilo okrog 50 oseb ra-
njenih in mnogo aretiranih.

Vsi nadaljnji volilni shodi o-
pozicije so bili ta teden prepove-
dani.

Nova bolezen na zapa- du: prašna pljučnica

Pueblo, Colo. — Tri osebe so
umrle in 52 je v bolnišnici zara-
di napada prašne pljučnice, ka-
tero povzročajo prašni viharji,
ki se neprestano ponavljajo v
Colorado, Nebraska, Oklahomi
in zapadnem Kansasu.

Domače vesti

Smrtna nesreča člana

La Salle, Ill. — John Urankar,
član in eden ustanoviteljev dru-
štva 377 SNPJ, je zadnje dni
izgubil življenje, ko je padel v
star, zapuščen rov v Edwardsu,
Ill. Star je bil 60 let in doma
iz Podhruškove vasi pri Kamni-
ku na Gorenjskem. V Ameriki
zapuša brata Franka.

Se en grob v La Salle

La Salle, Ill. — Dne 1. maja je
tu umrla Ana Janko, 74 l. stara
in doma iz Vavtvasi pri Novem
mestu. V Ameriki je bila 30 let
in tu zapuša tri sinove in tri
hčere.

Spet naš pevski zbor v radiu

New York. — Slovensko pev-
sko društvo Domovina nastopi
na radiopostaji WOR v New
Yorku v nedelje 12. maja popold-
ne ob 5:00 do 5:30 spreminjeni
čas (daylight saving time).

Bivši tajnik HBZ obsojen

Pittsburgh, Pa. — Vinko So-
lič, bivši gl. tajnik Hrvatske
bratske zajednice, je bil 24. a-
prila pred tukajšnjim sodiščem
obsojen v zapor od dveh do štiri-
h let zaradi poverbe. Solič
je priznal krivdo.

Nov grob na zapadu

Helper, Utah. — Tu je umrl
Anton Ivec, star 46 let in doma
iz Malne v Beli Krajini. V Ame-
riki je bil 28 let in tu zapuša
ženo s šestimi neprekrljenimi
otroki in brata, v starem kraju
pa sestro. Bil je član SNPJ in
ZSZ.

Se en grob na zapadu

Trinidad, Colo. — Pred krat-
kim je umrl Ivan Lovrančina,
star 63 let in rojen v Malem Lo-
šnju na Primorskem. Bil je član
društva 66 SNPJ in zapuša ženo
in dve hčeri.

Operacija

Garrett, Pa. — Terezija Ko-
čevar, članica društva 71 SNPJ,
je bila zadnje dni operirana na
golši.

Nov grob v Penni

Kaylor, Pa. — Tu je umrla

\$9792 za štrajkolomce

New York. — Starosta ame-
riških profesionalnih štrajko-
lomcev P. L. Bergoff je pred
preiskovalnim sodiščem povedal,
da je za šest dni "dela" v lanski
tekstilni stavki prejel od Bibb
Mfg. Co. \$9792. Društvo je bil po-
slal 150 profesionalnih pretepa-
čev, šest lajtnantov in tri kapi-
tane (štrajkolomce) ima organi-
zirane po vojaško).

Bergoff se mora zagovarjati
na sodišču, ker mu groze vzeti
licenco za njegovo detektivsko
agencijo. Proces je bil preložen
na 22. maja, ampak zna v tem
času zaspati. Opazovalci pa pra-
vijo, da bo Bergoff razbijal stavke
tudi brez vladnega dovoljenja.

Dijaki uspeli z anti- Hearstovo akcijo

Williamstown, Mass. — Dijaki
z Williamsovega kolegija so z
bojotno grožnjo prisilili gleda-
lišče Walden, da je odpovedalo
Hearst-Metrotone News, to je
novinarski film, ki se menja te-
densko. Dijaki so nastopili proti
Hearstu radi njegove fašistične
propagande. Kampanjo proti
Hearstovemu filmu je vodil dija-
ški dnevnik The Record. Dijaki
so pozdravili naznanilo o odpravi
"zingoističnega, mučnega,
subversivnega in destruktivne-
ga" filma z velikim vršcem v
teatru.

Margareta Geršček, stara 78 let
in doma iz Smerja pri Ilirski Bi-
strici. Zapuša moža, dva sinova
in hčer.

Nov grob v Illinoisu

Harvey, Ill. — Tu je umrla
Julija Spolar, stara 62 let in ro-
jena v Celju. Bolehala je 27 let
na revmatizmu. Zapuša moža
in dva sinova.

Otrok umrl

Cleveland. — Družini Peter
Starin je umrl šestletni sinček
Boris.

Sen en grob v Clevelandu

Cleveland. — Umrl je John
Mervar, star 34 let in rojen tu.
Zapuša ženo, dva sinova, hčer,
pet bratov in štiri sestre.

Našli mrtvo v postelji

Ely, Minn. — Marija Skala,
stara 49 let, je naglo umrla za
srčno kapjo. Njen mož jo je na-
šel mrtvo poleg sebe v postelji,
ko se je zjutraj zbudil. Poleg
moža zapuša šest otrok.

RELIFNI DAVEK PONOVO OVR- ŽEN V ILLINOISU

Stališče federalne upra- ve ostane neomajano

RELIFA NE BO!

Springfield, Ill., 2. maja. — Il-
linoiska nižja zbornica je večeraj
ponovno zavrgla Hornerjev pro-
gram za zvišanje kupčijskega
davka z dveh na tri odstotke,
kar bi dalo dohodke za državni
delež relifa. Pristaši governer-
ja so predlagali, da mora biti
povišek davka takoj veljaven,
kar je pomenilo, da morata zanj
glasovati dve tretjini poslancev,
toda do dveh tretjin je manjka-
lo 14 glasov.

Hornerjevi pristaši bodo po-
skusili z novim manevrom in če
se jim posreči, pride do novega
glasovanja enkrat prihodnji te-
den. Med tem pa ostane polo-
žaj glede relifa nespremenjen.
Illinoiski relifni sklad je pra-
zen in federalna relifna uprava
v Washingtonu ne bo dala niti
centa, dokler illinoiska zborni-
ca ne dovoli dohodkov za držav-
ni delež relifa.

Governor Horner, ki je bil
zadnje tri dni v Washingtonu,
da izprosi nekaj milijonov do-
larjev "preudajema" na račun
državnega deleža, se je vrnil
praznih rok. Federalni relifni
administrator Hopkins je od-
ločno odklonil vsako koncesijo
na račun Illinoisu, nakar se je
Horner obrnil direktno na Roo-
sevelta, a tudi ta je rekel:
"Ne!" Roosevelt je povedal illi-
noiskemu governerju, da se po-
polnoma strinja s Hopkinsom.
Država Illinois si mora najprej
zagotoviti dohodek s svoje stra-
ni za relif, to je tri milijone do-
larjev mesečno in potem šele bo
federalna uprava dala deset mi-
lijonov mesečno.

Chicago. — Čikaški okraj-
ima še \$1,200,000 v relifnem
skladu, kar bo zadostovalo za
dobrih osem dni. Relifni urad-
niki upajo, da bo v tem času re-
lifna kriza v Illinoisu končana.
Ako pa ne bo rešitve na vidiku
v enem tednu, bodo omejili da-
jatve in omenjeno vsoto nateg-
nili vsaj na dva tedna.

HOAN PRAZNOVAL 25-LETNICO KOT JAVNI SLUŽABNIK

Milwaukee. — Te dni je mil-
wauški župan Daniel W. Hoan
praznoval 25-letnico, odkar je
bil prvi izvoljen v javni urad in
je od tedaj neprenehoma v javni
službi. Mestni svet mu je čes-
tital na tem jubileju z resolu-
cijo. Hoan se je zahvalil z nav-
dušenim govorom, v katerem je
rekel, da je vzdržal vsa ta leta
na odgovornem mestu v glavnem
radi vere v socializem.

Za okrajnega pravdnika je bil
prvi izvoljen leta 1910, katero
mesto je obdržal do 1916, ko je
bil izvoljen za socialističnega žu-
pana. Milwaukeeju županuje ves
ta čas. Nasprotniki ga niso mo-
gli poraziti pri nobenih volitvah,
odkar je nastopil svojo javno
službo pred 25 leti, ko je bil star
29 let, čeprav republikanci in
demokratje skupno nastopajo
proti njemu kot "nestrankar-
ji".

Sneg pokvaril Hitlerje- vo "majsko" proslavo

Berlin, 2. maja. — Hud vihar
z dežjem in snegom je večeraj
ves dan divjal po večjem delu
Nemčije in pokvaril prvomaj-
ske slavnosti nacijske "delav-
ske fronte". Kljub mrazu in mo-
kroti so naciji prignali več sto-
tisoč delavcev na letališče Tem-
plehof v Berlinu, kjer so poslu-
šali Hitlerja, ki je kričal 25 mi-
nut, da Nemčija nima kolonij,
ne surovin, ne tuje valute, ne
kapitla niti nobenih rezerv v
tujini, edino, kar ima, je eno-
ten in od Boga posvečen narod
— v tem je vsa moč Nemčije...

Wisconsinaki socialisti dobili veliko glasov

Milwaukee. — Pri zadnjih vo-
litvah za člana državnega vrhov-
nega sodnika je socialistični kan-
didat Glenn Turner prejel nad
218,000 glasov, kar je rekord za
socialistično stranko v Wiscon-
sinu. Vodilni progresivci so pod-
pirali Turnerjevega nasprotnika,
starogardističnega sodnika, ki
je ponovno kandidiral in bil iz-
voljen. "Rank and file" progres-
ivne stranke, namreč pripadniki
ki so pa glasovali v veliki meri
za Turnerja.

Pravilnik zavržen, delavci zastavkali

V Severni Karolini

Goldboro, N. C., 2. maja. —
Ko je Plywood kompanija večeraj
obvestila delavce, da je v
njeni tovarni konec pravilnika in
da bo znižala plače s 23 na 19
centov na uro in podaljšala de-
lovnik s 40 na 56 ur na teden, je
500 delavcev takoj pustilo delo
in odšlo na stavko.

Družba ima glavni stan v Bo-
stonu, od koder je po izjavi tu-
kajšnjih načelnikov prišel ukaz
za zavrženje pravilniških določb
glede delovnika in mezd. Glavni
urad je to zanikal in izjavil, da
je zavrženje pravilnika odredilo
lokalno vodstvo tovarne.

"Odredba za nove plače in de-
lovnik je prišla iz glavnega sta-
na", je vztrajal E. T. Sanborn,
upravitelj tovarne. Družba za-
nika, da bi izstopila iz NRA.

Robot pilotiral le- talo preko Amerike

New York. — Dne 30. aprila
je eksperimentalno leta TWA,
kontrolirano po robotu, prelete-
lo ameriški kontinent od Paci-
fika do Atlantika v 11 urah s
tremi možmi. Ko je letalo šlo
čez Colorado, je srečalo prašni
vihar in tedaj je posadka pre-
vezela kontrolo ter dvignila leta-
lo 1000 čevljev nad oblaki pra-
hu. Ves ostali čas je bil robot
na kontroli. Letalo je imelo čez
200 milj povprečne brzine v uri,

VLADA SKUŠA PO- MIRITI REBELNE AVTNE DELAVCE

V Detroit je poslala de- lavskega podtajni- ka McGradyja

SIRJENJE AVTNE STAVKE

Detroit, 2. maja. — Večeraj je
semkaj dospel Edward McGrady,
podtajnik zveznega delav-
skega departamenta, z name-
nom, da pomiri avtne delavce,
ki so zastavkali v več tovarnah
General Motors in jo groze raz-
širiti na vse podružnice korpo-
racije.

Kot posledica stavke v tovarni
Chevrolet Co. v Toledu, O.,
je že zaprlo vrata devet tovarn
General Motors ter njenih pod-
ružnic. V Toledu stavka 2300
delavcev, ki izdelujejo avtne
transmisije. Tej stavki so se
odzvili s simpatično stavko de-
lavci Fisher Body Co. v Cincin-
natiu. Ista družba je zaprla
radi toledske stavke svojo naj-
večjo tovarno v Clevelandu, na-
kar so delavci razglasili stavko.
V tej tovarni je prizadetih 9000
delavcev.

V Detroitu je zastavkalo 540
delavcev tudi pri Bender Body
— podružnica General Motors.
V Janesvillu, Wis., v Atlanti,
Ga., v Fort Smithu, Ark., je pa
družba morala zapreti svoje to-
varne radi pomanjkanja trans-
misij. Vrata je iz istih razlo-
gov zaprla tudi Murray Body v
Clevelandu.

Vseh delavcev je na stavki ali
je pa moralo prenehati z delom
pri tej družbi in njenih podru-
žnicah 19,820; od teh je okrog
15,000 na stavki. Vreti je pri-
šlo tudi med delavci Fisher
Body kompanije v Flintu, Mich.
T. N. Taylor, organizator ADF
v Toledu, je rekel, da bodo do
jutri (v petek) zaprte vse tovar-
ne General Motors.

V Flintu se že dva dni vrši
pogajanje med zastopniki de-
lavcev in predsednikom tamka-
jnje Fisher Body Co. je pa ma-
lo upanja, da bo družba mogla
preprečiti stavko.

Strategična točka v tem spo-
radnem stavkovnem valu je
Chevrolet tovarna v Toledu,
kjer je prišlo do revolte radi sil-
nega priganjajstva. Voditelji u-
nije pravijo, da bi nikdo ne mo-
gel preprečiti stavke, ker sta
natezanje in potrpežljivost do-
segla vrhunec. Spor je tudi ra-
di plače. Donald Richber hoče
rešiti to vprašanje s — podaljš-
anjem delovnika, kar je suges-
tiral avtneemu magnatu Mac-
Auleyju v brzojavki.

"Bogastvo za deset centov"

Chicago. — Zastojkarska
bolezen, da dobi bogastvo za-
stoj ali za malenkost, se raz-
širja po Ameriki. Iz Colorada
je prišla blazna ideja "bogastva
za 10 centov", ki se zdaj pojav-
lja tudi v Chicagu. To je veri-
ga pismo, ki se širijo kakor pla-
men na preji. Sistem tega
bunkuma je ta, da dobi pismo
s šestimi igreni in naslovi. To
pismo prepisesh šestkrat in po-
slješ na šest naslovov, ki jih
dobiš, toda onemu, ki ima ime
in naslov na vrhu, priložiš v pi-
smo desetico, nakar to ime pre-
črtas in pripišeš svoje ime z na-
stavljenim vred spodaj. Če vsi sto-
re isto, boš tudi ti prejel deseti-
tiso in teh desetice se bo kmalu
nabrlo toliko, da boš bogat. V
Denverju, Colo., kjer ima ta
ideja začetek, prejme pošta vsak
dan okrog pol milijona pism,
kar je trikrat več kot normalno.
Iz tega je razvidno, da edini, ki
ima največ dobička od te blaz-
nosti, je — vlada, ki prodaja
poštno znamke.

Ameriško delavstvo zahteva več dela in manj govorenja. (Narisal Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE
Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravne drave (aven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; na Chicago in Ciero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani plačujejo po dogovoru. — Republiki dopisov in nenarodnih stanov se ne vrstajo. Republiki literarne vsebine (črtice, pesmi, drame, pesmi itd.) se vrstijo poljubno, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov za vse, kar ima slika s letom:
PROSVETA
1637-48 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Pevsko društvo "Domovina" na WOR radio postaji

New York, N. Y. — Slovensko pevsko društvo "Domovina" v New Yorku bo sodelovalo pri "Conti Amateur Hour" na radiopostaji WOR v nedeljo 12. maja od 5. do 5.30 popoldne (daylight saving time). WOR je druga največja postaja v U. S. A. Ta program oskrbuje vsako nedeljo Conti Product Corp. Pri vsakem teh programov nastopi več različnih pevcev, pevskih zborov in godbenikov. Potem poslušalci volijo, kdo jim je najbolj ugajal. Tisti, ki dobi največ glasov, prejme nagrado od Conti Product Corp. in ima ob enem priliko, da večkrat nastopi na omenjeni postaji, najsi sibo posameznik ali cela grupa.

Društvo "Domovina" se obrača do vas, dragi rojaki širom Združenih držav, da pošljete svoje glasovnice na radiopostajo WOR, ko boste slišali petje tega slovenskega pevškega zbora. Če jih je več v družini, lahko vsi pošljete pisma. Je pa tudi v vašem interesu, da se zanimate za to, kajti če dobi "Domovina" največ glasov, boste tako imeli priliko večkrat poslušati program v slovenskem jeziku iz New Yorka.

Dovolj je, da napišete sledeči naslov: Conti Amateur Hour, c. o. WOR Radio Station, 1440 Broadway, New York, N. Y. "I cast my vote for the Slovene Singing Club 'Domovina'." (Podpis.)

Ta pisma pošljite na postajo WOR najkasneje do sobote, dne 18. maja, potem, ko ste slišali petje društva "Domovine".

Kot rečeno, se bo oddajal Conti Amateur Hour program iz New Yorka od 5. do 5.30 popoldne (daylight saving time) v nedeljo, dne 12. maja. Kjer nimajo ure pomaknjene naprej, kot n. pr. v Clevelandu, boste čuli ta program od 4. do 4.30. Za druge kraje, kjer je radi razdalje razlika v času za eno ali dve uri, pa pač sami izračunajte, kdaj se bo lahko slišalo.

Društvo "Domovina" bo pelo pesem "Ob lepi modri Donavi" v mešanem zboru in s spremljevanjem dveh klavirjev.

Upam, da se bo odzvalo mnogo rojakov in rojakinj temu klicu, ter poslalo nebroj pisem radiopostaji v New York. Zbudimo se in dajmo poguma društvu "Domovina".

Slovence in Slovenke širom Združenih držav pozdravlja — Anton Šubelj, operni in koncertni pevec.

Lep uspeh Slavčkov

Barberton, Ohio. — Da, bil je krasen dan v nedeljo 28. aprila, še krasnejši je bil pa prizor na odru Slovenskega narodnega doma v Clevelandu, kjer smo imeli priliko ogledati si in poslušati koncert mladinskega zbora Slavčki, pod zmožnim vodstvom Louisa Semeta. Bil sem že na vsakovrstnih prireditvah, ali kaj takega moje oči dosedaj še niso imele priliko videti. Ta krasen prizor, ki mi ne bo šel nikdar iz spomina.

Ko se je začel zastor počasi dvigati, smo zagledali na odru čez sto osemdeset otrok. Kakor je oder velik, ali bil je poln. Vsaka vrsta zadaj je stala višje, tako da smo lahko videli vse. Nato je prišel zborovodja na oder — in zadonela je pesem iz grl teh malčkov "Kje dom je moj." —

Ce ima človek še količkaj čustva do slovenske pesmi, ga mora preobiti v srce, ko vidi našo tu rojeno mladino tako popolnoma lepo igrate naše rodne kraje. Gotova stvar je, da ne morem vsega opisati kar smo videli in slišali, ker bi res vzelo preveč prostora v našem priljubljenem listu Prosveta. Dotaknil se bom le glavnih točk.

V prvem delu je cel zbor odpel šest pesmi in za vsako je žel gromovite aplavze. Sledil je kratak odmor. S tovariši smo si šlo gasit tejo; bilo je precej gorko. Nato se je začel drugi del programa, posamezni nastopi. Mladke deklice, ki so peče solosepe, so se izvrstno postavile. Nekateri so morale celo dvakrat nastopiti. Da ne bi kdo mislil, da Slavčki nimajo svojega orke-

stra. Oh, pa kako lepo so igrali valčke in polke! Tako, da je človeka kar s sedeža dvigalo. Sledili so spet posamezni nastopi. Vsi so bili izvrstno izvajani. Posebno dobro se je pokazala Marije Gornik v pesmi "Večerno solnce", pa mali Joe Mokše v pesmi "Mlin". Joe ima močan, čisto doneči glas, njegove kretnje so mi zelo ugajale. Le tako naprej, mladi Joško!

Pevovodja Seme je prejel dve košarci krasnih cvetic. Dobil je svoj prostor na klavirju, kar je naredilo še lepši efekt na odru. Po kratkem odmoru se je začel zadnji del programa, skupni zbor. Zopet so zapeli šest pesmi in želi toplo priznanje. Najlepša je pa bila zadnja pesem, "Po zdrav". Imeli so tako lepe in močne glasove, da se je bilo kar čuditi.

Vsa čast in priznanje pevovodji, ki je zmožen kaj takega dati na oder. Vem, da to ni lahko delo, posebno še pri tolikem številu mladine. Vsa čast tudi staršem otrok, ki jih pošiljajo in vzpodbujajo k naši nam najdražji slovenski pesmi. Meni se vidi, da lepši dar in spomin na slovenski življenj na stran morja kakor tukaj, jim ne morete dati, ko s tem, da jih vzpodbujate k pesmi naše rodne grude. Mr. Semetu pa kličem: Le še tako naprej po začrtani poti! Upam, da se kmalu vidimo v Barbertonu, ker nam je obljubil, da nas pride obiskat. Bo tudi naš Javornik poskusil zapeti par pesmi.

Po programu smo se pa sukali v glavni dvorani ob krasnih melodijah Sadarjevega orkestra. Ura se je pomikala proti polnoči, morali smo odriniti našim gostoljubnim znancem mr. in mrs. Lube, kjer smo imeli naše vozilo, prisrčna zahvala obema za gostoljubnost in prijazenost.

Joseph Gabrosek.

O radioprogramu

Pueblo, Colo. — Vnaprej naznanjeni radijski program za 26. aprila zvečer društva Prešeren, se je točno ob naznanjeni uri izvajal. Pevsko društvo Prešeren je v polurnem času odpelo na tukajšnji radiopostaji šest pesmi. Naznanjal je pesmi in program društveni vodja John Germ v angleščini in slovenščini. Povedal je tudi, da bodo v kratkem zopet nastopili na radiopostaji z novim programom.

Prve tri pesmi so bile "Zveličar vstal je iz groba", "Skalovje groba se razgane" in "Velikonočni žarki". Torej te pesmi so za "vstajenje" ali velikonočno praznovanje v katoliških cerkvah. Tisti, ki ne damo "vstajenju" nobenega pomena, smo torej "pirhovali" ob zvokih teh pesmi. Trenotno šine človeku misel v možgane: "Zabloda! Kdaj pride resnično vstajenje, posebno za nas. — To je za naš narod, da ne bo večni hlapec!"

Te pesmi so lepa melodija, posebno prva. Nehote se človek spomni mladih dni in let v Sloveniji, kjer so te pesmi bile spremljane z močnim bučanjem orgel farnih cerkva. Take pesmi so kot vera v narodu: dokler bo vera, bodo tudi pesmi. "Tolažba vjetega ptiča", bi rekel pesnik.

Te pesmi, kot je lep njih napjev, zbor ni pel prav dobro. Vse

premalo valovenja glasov v teh hrepenceh napevih. Zbor je pel te pesmi v cerkvi o velikonoči, ter gotovo poje za vajo le enkrat v letu.

Druge tri pesmi so bile "Ljubez in pomlad", "Slovenec in Hrvat" ter "Pojdemo v Skopce". Te pesmi so peli prav dobro, z navdušenjem. Posebno dobro so peli pesem "Slovenec in Hrvat" in zadnjo "Pojdemo v Skopce". Seveda te pesmi zbor zna, jih je vajen že dolgo.

Tako smo imeli ob radijskih prejemnikih pol ure resničnega duševnega užitka. Tukajšnja radiopostaja ima namreč malo, malokdaj kak boljši program, da ga je vredno slišati. Navadno ima, kot bi rekli, "džunk", kot večina po Ameriki, ali pa navija gramofonske plošče. Sprememba pa, kot je zbor Prešeren, je res velika. Čas gotovo ni več daleč, ko se bodo vse kulturne prireditve predvajale v radio-oddajnih postajah, ne samo, da jih ališimo, ampak tudi gledamo, s pomočjo televizije.

Ob pričetku je Germ naznanil v angleščini, da je program namenjen tukajšnjemu župniku Cirilu Zupanu k njegovi 73-letnici. Lepo povedano, ampak program je bil užitek za vse, ki so ga slišali. Ni se pa nam dopadlo, ko se pove: "The next song is dedicated temu in temu v naselbin". Ako se hoče tako, tedaj naj je gre dotičnemu odpeti pesem pod okno, kjer biva. Pametno in pravilno pa je bilo od Johna Germa, ko je naznanil: "The next song on the program is Ljubez in pomlad" in ni skušal poangležiti ali prestaviti imena. Tako je prav. Naj se Američani uče jezika in pomena, izražena v našem jeziku. Kulturne priredbe so velik izraz nabraženega naroda, in predvsem je pesem izurjenih pevcev zrcalo in izraz narodne duše.

Joe Hočvar.

Poročilo zastopnika Prosvete

Wheatland, Pa. — V prejšnjem mojem dopisu sem poročal, da nameravam po praznikih obiskati vse naše pennsylvanske naselbine in vse naše bečlarje in bečlarice, ki jih ni malo v Penni. Namenil sem se, da zadnjim posvetim več časa in tudi prostora v tem dopisu. Saj so pa naši bečlarji najboljši odjemalci dnevnika Prosvete in tednika Proletarca.

Povedati je treba, da se naši bečlarji ne sramujejo opravljati domačega dela, ki navadno spada gosposinjam. Ko pridejo domov, se brž lotijo dela. Najprej se umijejo in očedijo, privežejo bel predpasnik in pričnejo pripravljati kosilo. Pometejo stanovanje, pospravijo po sobi, umazano perilo namočijo v mrzli vodi. Ko bečlar pripravlja kosilo in se pri njem nahaja zastopnik Prosvete ali Proletarca, ga ni treba opominjati, če bo obnovil naročnino. Bečlar se zaveda, da zastopnik dela in zato mu ne sme krasti časa. Brž pove zastopniku, da želi obnoviti naročnino, in ko mu zastopnik izroči potrdilo, ga že čaka na krožniku okusna pečenka s prikuho in konzarcem dobre pijače.

Kakor sem že parkrat v aprilu omenil, da so bo vršil koncert pevskega društva Slavce dne 27. aprila v Slovenskem domu, tako

se je zgodilo. Koncert je bil res lepo izvajan. Vse koncertne točke so bile zanimive. Dvorana je bila polna občinstva, tako da je polovica ljudi morala stati. Nikomur ni prišlo na misel, da bi ostal v spodnji dvorani; vsakdo je hotel slišati lepe slovenske, hrvatske, srbske in angleške pesmi. Najbolj pa smo bili očarani takrat, ko so nastopile tri male Novakove deklice in dve Trobentarjeve, v starosti od 8 do 14 let. Tudi dečki so nastopili, prilično iste starosti, drugih narodnosti. Vsi so želi tople aplavze.

Pevski zbor je bil za svoj trud obilo napačen. Ob 4. jutraj so bili spodnji prostori še polni občinstva; še oddaljenim se ni mudilo domov, kaj šele domačim. Videl sem rojake iz Clevelanda, Warrena, Girarda, Aliquippa, le škoda, da nas niso prišle obiskat tudi naše moonrunske pevke in naši prijatelji iz Canonsburga in Librarya.

Vsekakor je bil Slavcev koncert velik uspeh v vseh ozirih. To sem napisal par dni pred 1. majem, ki je praznik zavednega delavstva vsega sveta. Upam, da so ga dostojno proslavili.

Anton Zidanšek, zastopnik.

Zanimive vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Tukajšnja podružnica New Cooperative Co. je imela svojo redno sejo 26. aprila zvečer. Poročila so bila za sedanje čase zelo ugodna. Na prihodnji seji, ki se bo vršila 4. četrtek v tem mesecu zvečer, se bo ukrenilo vse potrebno za velik kampanjski piknik, ki ga namerava tukajšnja podružnica druga prirediti na Boydsvillu v bližnji bodočnosti. Morda se bo raztegnila kampanja združništva tudi na Maynard, ako se bo dobilo zadosti članov in odjemalcev, da se bi izplačalo tja pošiljati vozniaka.

Ne pozabite se udeležiti prihodnje zadržne seje na 23. maja zvečer v Češki dvorani.

Predsednik šolskega odbora za tukajšnji distrikt je zelo zainteresiran v Louisa Adamiča. Naprosil me je, da bi poizvedel, če bi bilo možno dobiti Adamiča k nam, da bi predaval v veliki šolski dvorani v Bridgeportu. O tem sem že Adamiča obvestil. Če se bo odzval, bomo o tem pravčasno poročali v našem časopisu. Če pride, se bo gotovo udeležilo toliko občinstva, da se bo vse trlo, četudi je v šolskem auditoriju prostora za par tisoč oseb. Šolski odbor želi, da bi prišel pred zadnjim majem, to je, pred zaključkom šolskega leta.

Navadno čitam skoro vse naše liste. V roke mi je prišlo tudi Glasilo KSKJ, v katerem sem videl poročilo Jožeta Grdine iz Clevelanda, ki poroča, koliko so že prispevala nekatera društva in posamezniki v prid jugoslovanskega kulturnega vrta v Clevelandu. Pa ne v prid vrta, ampak v prid Baragovega spomenika. Tako se je namreč sam Grdina izrazil v št. 17 z dne 23. aprila v omenjenem listu.

Nas ne briga kdo in koliko prispeva ali če verjame v bajke, češ, da bo postal Baraga svetnik kranjski ali kaj podobnega. Kajti mi sploh ne moremo zameriti ljudstvu, ki je bilo v temi vzgajeno. Pač pa je dobro malo bolj pogledati in stvar, ko večkrat čitamo o naprednih društvih in naselbinah, potem pa vidiš njih imena v poročilu, da so prispevali v prid nazadnjaške propagande. Nihče ne more dokazati, kaj so svetniki in če bo Baraga svetnik.

Moje mnenje je, da so vsi trpini in pošteni delavski boritellji največji svetniki.

Med društvii, ki so darovala za Baragov spomenik, boste videli sledeča društva: Slava SNPJ \$3. Gosposinski klub SND v Girardu \$5. SD Slov. Bratje (Girard) \$10. Napredni Slovenci št. 5 SDZ \$10 in še več primer. Citatelji naj pa sodijo po imenih društev in klubov in zakaj so darovali. Zaključek sodbe bo — kakšen?

Da, da, še bo treba laterne pribelem dnevu in oranja za prebujenje mase, da bo prišla do spoznanja. Namesto da bi pomagali delavski borbi, pomagajo tam, kjer ne bo delavcem nikdar nič koristilo. Žalostno, ampak resnično!

Joseph Saoy, 13.

Nazorna zgodovina

Od zarače plinske mase do urejenega sveta

Svet pariške svetovne razstave 1907, zval prof. Raterja naj mu predloži modele svoje plastične zgodovine zemeljskega razvoja. Če bo te načrte sprejel, o razstavi ni dvomiti, tedaj bo pariška razstava resnično za eno senzacijo bogatejša. Vse če panoge naravoslovnih ved, astronomije, logije, geografije, prazgodovine in antropologije so sodelovale pri teh načrtih, ki se svojevratni in zanimivi, da jih je Raterja stavil na posebni razstavi, preden odide Pariz.

V veliki dvorani dunajskega Naravnega muzeja je vse gradivo, diorame, slike, razpostavljeno v obliki podvzemnega projekta v spirali okrog ogromne gladi, na kateri si lahko odpočije oko. To gladi se dviga globarji, 25 m visoko, 40 m široka kupola, ki predstavlja močvirje. V tej kupoli se vrtil velikanski zemeljski bus, ki ga gledaš s spiralne rampe kakor soljnosti. Globus je žarko razsvetljen in gove mere so tako velike, da je videti na vse reke in doline, gorovja in jezera in večja mesta. Izdelan je iz posebno lahke stične mase ki jo je sestavil sam prof. Raterja.

Zunaj globarjija je razporejena v kroškem redu zgodovina zemlje. Najprej dimo kot žarače plinsko maso v svetovnem storu. Počasi se spreminja v trdno telo, jo opazimo v štadiju, ko se je začelo razvijati prvo življenje. Plitška, topla, prostranstva so dala bivaljske prvimi in rastlinam. Po milijonih in milijonih se dvignili pragozdi velikanskih pred drugih podobnih rastlin, ki so se potem menile v današnji črni premog. Potem selili zemljo v njenem srednjem veku gmazji, katerih največji so merili tudi po v dolžino. Kakor so prišli, tako so izšli terciaru, ki otvarja zemeljski novi vek, čedo je prve seralce, ki se razvijajo in nadalje bolj, v ledeni dobi, ki zaključuje ciar, pa nastopa kot sodobnik mamutov in skih medvedov že človek. Od tistega časa je prvič nastopil današnjemu človeku no bitje, je poteklo že več desetisoč in sto tisoč let.

Kaj je proti temu tistih borih nekolik let, ki nam obsegajo "zgodovino človeka običajnem pomenu besede?"

A že smo v današnji dobi, že vidimo ška plemena, kakršna so danes, njih isti prostor, današnje živalstvo in rastline. Vse je plastično izločena znanost.

Veda, ki se bavi z mrtvo preteklostjo meninami in kostmi, je dobila kri. Razstava te vrste se mora dojmiti vsaki.

Pazite na suhe noge!

Kadar je deževno vreme ali pozimi moramo paziti na to, da obujemo močnejše zlasti otrok ne puščajmo s slabo obutbrozgo in na dež.

Skozi slabo usnje in raztrgane podplata dira mokrota v notranost čevlja, zmokvice in noge. Mokre noge so pogosto vzrokom boleznim kakor na primer kašlju, na vnetje bezgavk, vnetju v spodnjem delu (pri otrocih), gripi in sličnim boleznim javov. Revmatizem se zaradi mokrič samo še poslabša. Mnogokrat so mokre go vzrok glavobolu, ki mu časih ne vada. Obtok krvi je seveda zaradi mokrog neprimeren in nenormalen, zato postmokra noge tudi ledeno mrzle.

Vsi tisti, ki prihajajo na delo, v tovarurade s premočenim obuvalom, naj si v njih letnih časih nosijo s seboj suhe, čeptrgane čevlje, in svezhe nogavice, da se s lom preobujejo. Seveda si morajo hladne noge prej do suhega odrgniti, se prebujajo.

Kdor ima leto in dan — torej kronično mrzle noge, naj si jih sleherni večer zvdaj v vroči, zdaj v hladni vodi. Tako v temperatura pospeši obtok krvi in nič nevarnosti, da bi se človek pri tem hladil.

Karmelski človek

Ameriški antropolog dr. Mac Gowan prve podrobnosti o dvanajstih človeških njakih, ki jih je našel z nekaterimi našimi raziskovalci na nekem pobočju Libanona. Ta okostja pripadajo človeškemu plemenu, ki je živel — baje že pred 8000 leti — ob Sredozemskem morju in je doslej najrejšje človeško plemo, ki so ga odkrili in podobno današnjemu človeku. Dali so mu ime "karmelski človek" po gori Karmel.

Zelo težko je bilo izkopati okostja, ki žala v skalno trdi masi, še težje jih je rekonstruirati, kajti v tisočletjih se je različno nagubala in premikala, tako da žali posamezni kosi posidnih okamenelih staj daleč narazen.

Od neandertalskega človeka se karmelski človek razlikuje pred vsem po močnejših stih. MacGowan poroča tudi to, da so na tem kraju ostanke človeške naselbine, stara nad 50,000 let.

(Dlje iz prve kolone.)
kujem od tega ljudstva, da bo z mano firalo in vse bo dobro!" —
Lepo je poslušati Roosevelta — v tem takoj spati in v sanjah opaziti življenje, ki ga vidi on. Kajti kadar ne vidiš. V realnem življenju ni teh razmer, ni te Amerike!

Zenske v sovjetski Rusiji se udeležujejo v letalstvu. Slika kaže dve letalki, ki sta dosegli rekord v poletu iz Leningrada v Moskvo.

Roosevelt je še vedno stari Roosevelt!

Predsednik Roosevelt je zadnjo nedeljo preko radia spet "kramljal ob ognjišču" z ameriškim ljudstvom. Razložil je, kako bo upravljal štirimilijardski sklad religijnih del in povedal je, da leži v kongresu še več načrtov, ki morajo biti sprejeti čim prej, kajti ti načrti so spojeni členi njegovega obnovnega programa.

Z močno emfazo je poudaril, da izvajanje religijnih del mora biti nepristransko; niti politika, niti lokalni patriotizem ne sme vplivati na ta dela. Vse mora biti pošteno! — Roosevelt pa ima izkušnje že dve leti z religio podpora in zlasti s civilnimi deli (CWA), zato pričakuje, da bo "tu pa tam" lokalna korupcija. To so pač reči, katerim se ne moreš izogniti! In kadar pridejo vesti, da "tu pa tam" ni vse v redu in ni vse pošteno, ni se treba jeziti na Roosevelta in ves njegov "new deal" — on ne more pomagati. Ni treba soditi pretirano! Če se dobi v košu jabolk eno gnilo jabolko, ni so vsled tega vsa jabolka gnila! . . .

Predsednik je govoril kot največji optimist. Le potrpiamo — in vse bo dobro. Res je kriza še tukaj, toda prosperiteta se vrača! . . . Danes je veliko boljše kakor je bilo pred dvema letoma; danes je manj ljudi na relifu kakor je bilo lani in predlanskim . . . Danes se ameriški ljudje veliko bolj počutijo kakor kdaj poprej v zadnjih petih letih . . .

Kje in v čem so fizična in "duhovna" znamenja tega dobrega čutenja, je golo ugibanje. Nekateri ljudje se res dobro počutijo — že dolga leta se tako počutijo — toda to ni znamenje za vse. "Father" Coughlin in Kingfish sta slabo znamenje; sleherni dan kažete, da se slabo počutita. Burbonci vseh perjanic dan za dnevom brizgajo guojnico na oficelni Washington. Ali delajo to iz dobre volje, ker se bolje počutijo? Ameriška legija zahteva dve milijardi bonusa v gotovini. Mar zato, ker se dobro počuti? — Bankrotirani farmarji in brzposelni delavci — — — a čemu bi to naštevati.

Roosevelt vidi vse dobro, vse roznato. Relifna dela bodo pomagala delavcu in pomagala bodo podjetniku. Program obnove ima pomagati vsem . . . "New deal" je namenjen za vse ljudi — velika skleda je, iz katere smejo zajemati vsi. Vsem mora biti pomagano . . . Rodjetnik, delavec in farmar vstanejo na noge, objamejo se in odkarakajo v dobo nove prosperitete . . .

Roosevelt je velik optimist, zelo dobra duša. Burbonski magnatje in demagogi vseh kalibrov in znakov sikajo vanj in ga pikajo, a on se jim smehlja in jih prosi — kooperacije, sodelovanja. Slikajo ga kot diktatorja, zapravljiveca, sanjača, socialista in boljševeka, ki zajema svoje načrte iz Moskve, on jim pa dopoveduje, da se "bolje počutijo kakor kdaj poprej" in apelira nanje, naj ne sodijo njegove administracije po lokalni demokratski korupciji!

Roosevelt sedi ob washingtonskem "ognjišču" in gleda naokoli po Ameriki. Posameznih konfliktnih interesov in ekonomskih razredov ne vidi — in če bi jih videl, jih ne bi hotel videti — on vidi le celoto, vse ameriško ljudstvo, katero mu je z večino glasov poverilo predsedniški mandat, on pa je po ustavi dolžan zdaj skrbeti za vse to ljudstvo-volilstvo, skrbeti po očetovsko z enako mero. Enaka mera za vse — tako mora biti. Ena mera za celoto! Vsem mora biti prav!

Morda je kdo v Washingtonu — prav gotovo je — ki skuša dobremu predsedniku (najboljčemu predsedniku po srcu od Lincolna toda brez Lincolnove pameti!) pojasniti, da niti legendarni vsemočni nebeski Bog ni v stanju zadovoljiti vseh ljudi z enako mero, ker ti debra mera za kapitalista je krivična mera za kapitalista, ampak mister Roosevelt se mu nasmehlja in ga odpravi, rekoč: "Mene niso izvolili samo delavci niti samo kapitalisti, niso me izvolili samo demokrati niti samo republikanci, zato ne poznam razredov niti strank, temveč poznam le celoto, ameriško ljudstvo, to dobro in demokratično ljudstvo, ki je dovolj pametno, dasi včasih malo razburjeno, pa prič-

(Dlje v zadnji koloni.)

Delavci v Wisconsinu v akciji za "New Deal"

Pred državno zbornico prišlo 2000 farmarjev in delavcev v interesu socialističnega zakona

ZAHTEVAJO OD PRAVO BREZPOSELNI

Madison, Wis. — Zadnji teden je invidiral državno zbornico okrog dva tisoč delavcev in farmarjev, ki so zahtevali od poslancev sprejetje socialističnega zakona, katerega je predložil milvaški socialistični poslanec Keifer in kateri avtorizira vlado, da prične s produktivno za rabo in ne za profit ter da tem odpravi brezposelnost.

Ta osnutek določa ustanovitve državne produkcijske in distribucijske korporacije z 200 milijoni glavnice. Korporacija bi vodila posebna komisija, katere naloga bi bila, da uposli pri produktivnem delu vse brezposelne v državi. V ta namen naj bi prevele zaprte tovarne in pa tiste, ki slabo obratujejo ter v njih uposli brezposelne, ki bi proizvedli za svoje potrebe. Lastnike tovarn bi oškodovala. V teh tovarnah upošleni delavci naj bi prejeli življensko mezdo. Ta služna korporacija bi se bavila tudi z distribucijo.

Socialisti, ki sponzorirajo ta zakon, imajo predlog, pravi, da je le na ta način in z veliko pomočjo akcije mogoče odpraviti brezposelnost. V državi je brez dela okrog 200.000 delavcev. V pretežni večini so odvisni od državnega reliefa, kar vlado stane milijone.

Socialisti dokazujejo, da sedajni sistem vodi le v propadanje države in nazadovanje življenjskega standarda. Brezposelnost je treba uposiliti pri proizvodnji dobrin, ker le na ta način je mogoče priti do blagostanja. In ker zanje ni mesta v prirediteljskih, je naloga vla-

de, da jih uposli pri produktivnem delu na ta način kakor predvideva Keiferjev osnutek. Prva leta bi državo to res več stalo kakor sedanji reliefni sistem, toda v nekaj letih bi to breme odpadlo. Na dobičku bi bila končno tudi država, ker bi s to korporacijo prišla do novega bogastva — tovarn, strojev itd.

Socialisti so za ta predlog ustvarili veliko zanimanja med delavstvom in farmarji, kar kaže tudi nepričakovano velika udeležba na tem pohodu na državno zbornico. Na zaslišanju so prišle deputacije socialističnih klubov, unij, organiziranih farmarjev in brezposelnih z več kot dvajset okrajev. Neki farmar je s sabo pripeljal tri tri prašiče, ki so bili na čelu parade v Madisonu. Priglasil jih je v glavno mesto kot protest proti vladni politiki treh AAA, s katero sabotira produkcijo ter daje premije za znižanje pridelkov in mesa.

George Nelson, farmerski vodja in socialistični kandidat za guvernirje pri zadnjih volitvah, je posvaril zbornični odtok, ki je videti več ali manj simpatičen do osnutka, naj podvzame radikalno akcijo, ker v nasprotnem slučaju lahko pride do radikalne akcije pa s strani delavcev in farmarjev.

Carl Minkley, bivši socialistični poslanec, je pa zakonodajcem rekel: "Če se zopet izneverite wisconsinским delavcem in farmarjem, bodo prihodnji prišli v Madison z velikimi batinami". Osnutek je zagovarjalo še več drugih vodilnih socialistov, unionistov ter voditeljev brezposelnih. Govori so bili oddani po lokalni radijski postaji. Zaslišan je se je vršilo v glavni zbornični dvorani, katero je odstopila v ta namen.

Poslanec Keifer je pozival delavske mase in farmarje, naj bombardirajo poslance in guvernirja LaFolletta z zahtevo, naj zakonijo ta osnutek in s tem pripravijo tla za uposilitev brezposelnih pri produciranju bogastva in za odpravo brezposelnosti.

Problemi priseljence

Pasport za naturalizirane državljane

Vprašanje: Koliko mora naturalizirani državljani plačati za ameriški pasport v svrhu potovanja v inozemstvo? Kje se more v malem kraju dobiti informacije in potrebne tiskovine za ameriški potni list?

Odgovor: Vsak ameriški državljani mora plačati pristojbino \$9 za izdajanje pasporta in po en dolar za prošnjo, tako da skupni strošek znaša \$10. Potrebne tiskovine se morejo dobiti od klerka federalnega sodišča ali pa, ako se piše na Department of State, Passport Division, Washington, D. C.

Devetkrat je umrl

O londonskem predmestnem zdravniku dr. Mac Ivoru Tyndalu so doslej v širšem krogu vedeli le to, da ima obsežno prakso, da je uspešen hipnotizer in virtuozen biljardist. Sedaj pa vzbuja splošno pozornost po nekaj posebnih doživljajih, ki so njegovim tovarišem medicincem prava uganika.

Nekega dne je Tyndal odkril, da ni zmožen samo drugih hipnotizirati, temveč da mu je dana sposobnost, hipnotizirati tudi samega sebe in zaspati v kataliptično stanje, če opazuje nekoliko minut kakšen bleščec se predmet, n. pr. briljant na svojem prstanu. To odkritje ga je razveselilo, ker je menil, da bo z lastnostjo, ki je dana drugače s posebnimi triki indijskim fakirjem, izvršil na sebi pomembne eksperimente.

Toda nekega dne se je zgodilo, da se je zdravnik pred hišo nekoga pacienta, katerega je hotel obiskati, zgrudil na tla. Odnosi so ga v najbližjo policijsko stanišče, kjer je policijski zdravnik ugotovil po vseh znakih, da je mrtev. Dve uri pozneje so ga prepeljali v mrtvašnico in ga položili na oder poleg drugih mrtvecev. Obvestili so njegovo edino sorodnico, mlado nečakinjo, ki je prišla v mrtvašnico. Dekle je jokalo samo nekoliko minut ob truplu svojega strica, ki ga ima rada, ko se je zgodilo nekaj nepričakovane: mrtvec se je hipoma vzravnal in se zelo začudil nad grozotnim krajem, v katerem je ležal. Takoj so ga prepeljali v bolnišnico, kjer so ugotovili, da mu prav nič ne manjka, še isti večer je bil spet doma. Vsem se je zdel ta dogodek zelo skrivnosten, le njemu samemu ne, ki je vedel, kako lahko z avtophizno zapade v smrti podobno spanje. Dogodka ni vzel preveč resno.

Stiri mesece je obiskal neko gledališko predstavo in se mu je zgodilo, da se je zrušil v svoji loži. Dva zdravnika med občinstvom sta prisrskočila na pomoč in sta morala dognati le to, da je njiju tovariš mrtev. V njegovem stanovanju so ga položili na oder, nihče ni dvomil, da je res mrtev, tudi njegova nečakinja ne, navzlic nedavnemu primeru. Naročila je kovinasto krsto, v katero so ga položili naslednji dan. Kakšno poldruge uro je ležal v nji, ko se je nenadoma spet zbudil. Drugi dan je šel spet kakor običajno po poslih.

Toda odtlej je bil previdnejši. Pri sebi je imel vedno odprto pisano, v katerem je bilo zapisano, naj ga ne smatrajo za mrtvega, če bi ga slučajno našli na cesti ali kjerkoli mrtvaško otrlega. Na vsak način naj počakajo sedem dni, preden bi ga secirali, pokopali ali upepelili. Ta previdnost ni bila odveč, kajti v teku zadnjih 12 mesecev se je Tyndallu primerilo še sedemkrat, da se je zgrudil v navidezni smrti in v nekem primeru je trajalo to stanje celo 4 dni in pol!

Turske ženske

"Gotovo je, da bo sodobna turška ženska kos novim in težkim nalogam, ki jih ji domovina nalaga." Tako je dejal predsednik turške republike Kemal Atatürk odposlanstvu žena, ki so se prišle zahvaliti za nove volilne reforme. Na Turškem so do bile ženske volilno pravice in so si že pri prvih volitvah priborile kar 17 poslank.

Predsednikove besede so hkratu priznanje in bodrilo Turkinj. Prišle so iz ust človeka, ki vidi v njih sposobne delavke v vseh panogah javnega delovanja.

Sodobne Turkinje igrajo v družabnem življenju prav važno vlogo. Lansko leto n. pr. je študiralo na visoki šoli 300 deklet pravo. Sicer so pa vpisane tudi na medicinski in celo na živinozdravniški fakulteti. Skratka: Turkinje se udeležujejo v vseh umatvenih panogah in pomagajo dvigniti še pred nekaj leti nazadnjaški narod na visoko kulturno stopnjo.

Da, celo visokošolske profesorice srečamo na Turškem. Tako je na primer Bajran Remzi Salih profesorica fizikalne kemije v Carigradu.

V Turčiji ni ženskam zaprt noben poklic, ženska lahko izvršuje kakršnokoli obrt in je postala popolnoma enakopravna z moškimi.

Čeprav je dal Kemal kar na lepem ženskam svojega naroda vse javne pravice, so ostale Turkinje v bistvu vendar ženskostne. Turkinje imajo mnogo smisla za družino in ji slej ko prej posvečajo vso pozornost.

Po Turčiji hodijo iz kraja v kraj tako imenovane "leteče kolone", ki navdušujejo ljudi za napredek in izobrazbo. V teh "kolonah" je tudi mnogo deklet, ki niso nič manj delavne kakor njihovi moški tovariši.

V prestolnici Ankari je "Institut Ismet Inoni" pravo pravcato vseučilišče za ženske širokih slojev. Na tem zavodu so dnevni in večerni tečaji, in tam se ženske nauče vsega in privadijo vsemu, kar v življenju moderna in sodobna ženska potrebuje. Strokovnjaki trde, da vsa Evropa, ki se tako rada ponaša s svojo visoko "kulturo", nima silčnega zavoda. Dekleta in žene se navadijo tam vsega, od popraviljanja, kuhanja in šivanja pa do stenografije, risanja in drugih praktičnih ved sodobnega časa.

Neka francoska časnikarka je na vprašanje, ali se turško žentstvo zaradi prenagle in presplošne emancipacije ni pokvarilo, odgovorila: "Ne! Na osvoboditev in osamosvojitve so bile Turkinje dovolj zgodaj pripravljene. Sicer je pa Turkinjam s prostostjo zrasla hkratu tudi odgovornost."

Prav zaradi tega, ker je turško žentstvo pravilno in popolnoma doumelo svoje pravice, se je tudi v celoti zavedlo svoje odgovornosti. Turkinje so dokazale, da so vredne Kemalovega zaupanja. Njihove dolžnosti pri ustvarjanju nove moderne Turčije so velike in zato je prav in v redu, da imajo pravico soodločanja v parlamentu. Sam predsednik turške vlade Ismet Inoni je tega mnenja.

Turško žentstvo je zmigalo v javnem življenju, kajti pravice in možnost ima, da kuje zakone v svojo zaščito in se postavi takim po robu, ki niso v skladu z njegovimi interesi. Na splošno pa konkurenca med ženskami in moškimi ni huda in tudi ne občutna. Ves turški narod dela složno z zaupanjem in lepo in soljno bodočnost.

Obsodbe socialistov na Dunaju

Dvajset 'šubundovcev' obsojenih na 130 let zopora radi "izdajstva"

Dunaj. — Kljub temu, da je bila diskreditirana in preluknjana vsa vladna "evidenca", da so bile njene priče policijski vohuni in da so bile enakih prestopkov krive vse druge politične stranke — kljub vsemu temu je klerofašistično sodišče obsodilo 20 vodilnih članov socialistične obrambne organizacije Schutzunda na drakonično kazen, ki znaša skupno 130 let zopora. Le eden od obtožencev je bil oproščen.

Vsi prizadeti so bili aretirani dva tedna pred lansko februarjsko civilno vojno. In kljub temu da so bili v zaporu, ko je Dolfusova soldateska s topovi rušila delavska stanovanja na Dunaju, so bili obtoženi "izdaje" in zdaj obsojeni v dolgoletno ječo.

Največji kazen je dobil major Aleksander Eifler, organizator Schutzbunda. Dobil je 18 let. Poročnik Loew, podpoveljnik Schutzbunda na Dunaju, je dobil 15 let. Oba sta bila višja častnika v svetovni vojni in se potem pridružila socialistom. Ostalih 18 obtožencev je dobilo od 12 do nekaj let zopora. Oproščen socialist pa je bil izroččen policiji, ki ga bo držala v "preventivnem" zaporu ali v koncentracijskem taborišču.

Na vsakem količjak nepripravnemu sodišču bi bili obtoženci, ki so bili ves čas v preiskovalnem zaporu, oproščeni, ker je njih obramba preluknjala vso vladno "evidenco". Zagovorniki so dokazali, da je bila delavska republikanska garda prva leta po razsulu stare Avstrije priznana od vlade, od katere je tudi dobila orožje. Njen glavni namen je bil obramba demokratične avstrijske republike in delavskih organizacij pred fašističnim Heimwehrom, ki je leta 1931 poskušal s pučem.

Stališče obrambe je bilo, če je bila delavska obrambna organizacija ilegalna, tedaj je bil pred prevratom prav tako illegal Heimwehr in vse druge privatne armade. Vladno "evidenco", da so socialisti skovali zaroto proti državi in za proklamiranje delavske diktature, so zagovorniki na vsej črti ovrgli. Glavna vladna priča, neki policijski vohun, po zahtevi katerega so bili obtoženci aretirani še pred klerofašističnim pučem, je na procesu popolnoma skrhal.

Priznati je moral, da je njegova prejšnja izjava o "zaroti" proti državi gola fikcija. Slično so bile deflatirane tudi druge vladne priče, pomagalo pa ni nič.

Obsojeni so se na procesu obnašali kot pravi bojevnik za svobodo in delavske pravice. Nobeden ni zanikal svojega socialističnega prepričanja in pripadnosti. Major Eifler, glavni obtoženelec, je sodniku odgovoril na neko vprašanje, da delavstvo ni ničesar zagrešilo, ker se je oborožilo. V očigled fašistične nevarnosti je bilo to pravilno in potrebno, je izjavil Eifler. Na zatožni klopi bi morali v resnici sedeti glavni klerofašisti kot izdajalci republike.

Avstrijski klerofašizem, katerega financira in dirigira Mussolini, je a to obsodbo 20 "šubunderjev" zasekal novo rano avstrijskemu delavstvu. Z mednarodnega stališča je to poraz vsega delavstva. In ta rana je močno zaboleta avstrijsko delavstvo.

Ko je sodnik naznanil kazen, je nekdo izmed poslušalcev rekel: "Nam ne preostaja drugega ko revolucija," drugi je pa pripomnil, da al je s tem procesom vlada izkopal grob, v katerega jo bodo vrgli avstrijski naciji. Sigurno je pa to, da je ta proces prinesel še večji prepad med klerofašističnim režimom in avstrijskim delavstvom, ki ječ pod njegovim trinoštvom.

Slovenska Narodna **Podpora Jednota**

Ustanovljena 9. aprila 1904

Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

6657-59 Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell 4994

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik... 996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik... 1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODBEK:

MATH PETROVICH, predsednik... 596 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH... 988 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORŠEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR... Box 27, Strama, Kans.
JOHN TRČELJ... Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ... Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH... 19511 Muskoka Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODBEK:

FRANK ZAITZ, predsednik... 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI... 26 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH... 418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korrespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole:
VBA PIRMA, ki se nanaša na posle gl. predsednika, naj se nanaša na podpredsednika.
VBA DENARNE posle naj se nanašajo na gl. upravnega odbora in jednote vedne, naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tiskovine so bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi s blagajniškim poslom, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VBA PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitz, predsednik nadzornega odbora.
VBA PRIZIVI na gl. porotni odtok se naj pošiljajo na John Goršek, predsednika porotnega odbora.
VBA DOPISI in drugi spisi, nanašajoči, agenci, naročila in spisi vse, kar je v zvezi s glavnimi jednotami, naj se pošiljajo na "PROSVETA", 6657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charge complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Profiti spet pridno lezejo navzgor

Za kapitaliste so se vrnil "normalni časi"

New York. — (FP) — Predsednik Roosevelt je v svojem sedmim radijskem govoru rekel, da od svojega ustoličenja ni bilo nikdar tako globoko uporen kakor je zdaj, da se vračajo "normalni časi" v deželo. Sploh so za razmere veliko boljše kakor obilo.

Če povratku "boljših časov" se predsednik najbrž uveril s prejšnjim najnovejšega poročila zveznega trgovskega departamenta o finančnem stanju industrij in velikih korporacij. Poročilo res pokazuje boljše stanje za — kapitaliste, če že ne za delavce. Skrajaj vse industrije pokazuje večji porast v prodaji. Za naslednjih deset grup je finančna slika za zadnja tri leta sledeča (številke so v milijonih dolarjih, na primer 10,8 pomeni \$10.800.000 itd.): črka "a" za številko pomeni deficit):

	1932	1933	1934
Industrijska in trgovska	16,8	236,8	438,4
Industrijska in trgovska	28,9	129,8	139,8
Industrijska in trgovska	6,9	18,8	32,8
Industrijska in trgovska	47,2	93,2	92,8
Industrijska in trgovska	4,9	8,0	16,1
Industrijska in trgovska	23,8	10,0	24,0
Industrijska in trgovska	129,24	68,48	18,8
Industrijska in trgovska	14,3	106,8	158,8
Industrijska in trgovska	207,8	432,8	458,4
Industrijska in trgovska	217,6	224,8	214,4

Le tega poročila je razvidno, da so za kapitaliste res že napredovali boljši časi. Kolikor se profiti povečujejo, so meli najslabšo leto v zadnjem letu Hooverovega režima ko so stiri izmed teh skupin vseh industrijskih skupin zapravile 166 milijonov dolarjev (v knjigah), ostale štiri skupine pa "samo" 732 milijonov profita.

Profiti so tudi dodatno izboljšali zaradi "novega deala", ko so leta 1933 predložili navedenih grup skupno 10 milijard 465 milijonov dolarjev, leta je ena skupina, namreč jeklarska industrija in tovarne za lokomobile, ki so jih napravila defici-

poročilih sploh niso rabili rdečega črnila, ker so vsi industrijski magnatje zlezli na kopno in se pričeli igrati z dolarji kakor v "dobrih starih časih". Njih profiti so lansko leto presegli že poldruge milijardo (\$1.570.900.000.) In kolikor je razvidno, profiti naraščajo tudi letos.

Za delavstvo je položaj drugačen. Materialnega izboljšanja mu niti lansko leto ni prineslo. Izjema so le dobro organizirane skupine, predvsem oblačilni delavci in rudarji, ki so bili v krizi padli najnižje, a so se s prihodom "novega deala" dramatično reorganizirali.

Na splošno se pa njih situacija ni dosti spremenila. Brezposelnost je bila ob zatonu lanskega leta na primer večja kakor leto prej. Plače so se sicer nekoliko zvišale, ampak ne toliko, da bi dosegle zvišanje cen potrebščin. Na drugi strani je pa tudi drastično narasla reliefna lista, ki se je dvignila za več milijonov.

Tak je torej položaj. Na eni strani pridno rastejo profiti, ki so se lansko leto za navedene industrijske skupine dvignili okroglo sedem odstotkov v primeri z letom prej in nad sto odstotkov v primeri z 1932, na drugi strani se veča pa revščina. Dokaz

Oddelek avstrijske fašistične armade paradira pred svojim poveljnikom knezom Starhembergom.

Maksim Gor'ki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

Ne da bi si bila v svesti, je manj molila, a vse pogostejše razmišljala o Kristusu in o ljudeh, ki so, ne da bi izgovarjali njegovo ime, kakor da ne bi vedeli zanj, živeli po njegovih zapovedih in ki so, kakor on, smatrali svet za kraljestvo siromakov in hoteli enakomerno razdeliti vse bogastvo med ljudi. Mnogo je razmišljala o tem, ta misel se je razrašala v njeni duši, se poglabljala in objemala vse, kar je videla, vse, kar je slišala; rasla je in bila je kakor molitev, ozarjujoča ves temni svet, vse življenje in vse ljudi z enakomernim ognjem. Zdelo se ji je, kakor da se ji je prilil sam Kristus, ki ga je od nekaj ljubila z nejasnim čustvom, spajajočim v sebi strah z upanjem, ganjenost z bridkostjo; kakor da bi se bil izpremenil, višji je bil, vidnejši, vselejsega in svetlejšega obraza. Sedaj so se njegove oči zamajale uverjeno, z živo notranjo silo, kakor da bi bil v resnici vstal od mrtvih, omit in oživljen z njegovim imenu. Iz svojih potovanj se je vračala k Nikolaju vselej radostno vznemirjena nad tem, kar je videla in slišala po poti, zadovoljna z opravljenim delom.

— Lepo je, če človek potuje naokolo in gleda! — je dejala Nikolaju. — Spoznaš, kako je urejeno življenje. Ljudstvo potikajo in sujejo na rob življenja, a tam hočeš početi premišlja — zakaj? Zakaj me porivajo proč? Zakaj je vsega dovolj, a jaz lačen? In koliko razuma je vsepoved, a jaz neveden in glup? In kje je Bog milosti, pred katerim ni bogatini ne berača, temveč sami otroci ljubljene? Ljudstvo se polagoma vznemirja zavoljo svojega življenja... in čuti, da ga krivica tlačí, če ne misli nase!

Vse pogostejše je čutila hudo željo, da s svojimi besedami govori ljudem o krivicah življenja in le s težavo je potlačila to željo... Nikolaj, ki jo je pogosto zasačil pred podobami, ji je smeje pripovedoval o čudežnih rečeh. Smelost nalog, ki čakajo človeštvo, jo je osupnila in neverjetno je vpraševala Nikolaja: — Ali je to mogoče?

A on ji je vztrajno, z neomajnim zaupanjem v resničnost svojih prerokovanj, pripovedoval pravilice o bodočnosti.

— Želim človekovim ni meje, njegova sila je neizčrpna! A vzlic temu svet le počasi bogatni na duhu, ker je sedaj vsakdo vsled stremiljenja po osvoboditvi od zavisnosti prisiljen, da zbira — ne znanje, temveč denar. A kadar ljudje ubijejo svojo poželjivost, ko se oprostijo iz spon prisilnega dela...

Redko je razumela amisel njegovih besed, a čustvo trdne vere, ki jih je oživljalo, ji je postajalo vse dostopnejše.

— Na zemlji je le malo svobodnih ljudi, to je vsa nesreča! — je dejal.

To je bilo razumljivo — poznala je ljudi, ki so se osvobodili od poželjivosti in zlobe, razumela je, da bi postalo temno in strašno obličje življenja prijaznejše in preprostejše, boljše in jasnejše, če bi bilo več takih ljudi.

— Človek je prisiljen, da je okrutni! — je žalostno dejal Nikolaj.

Mati mu je prikimala z glavo, spomnila se Andrejevih besed.

IX.

Nekoč je Nikolaj, vselej točen kakor ura, prišel mnogo pozneje iz urada, kakor po navadi, in ne da bi se sčel, ji je urno dejal:

— Veste, Nilovna, danes je med obiskom ubežal eden naših prijateljev iz ječe... kdo, tega nisem izvedel...

Mati je omahnila od razburjenja, sedla na stol in zašepetala:

— Mogoče Pavel? — Mogoče! je odgovoril Nikolaj z zmajal z rameni. Ali kako naj ga skrijemo, kje naj ga najdemo? Hodil sem po ulicah, da ga srečam! Nespametno je, a nekaj je treba storiti! Spet grem...

— In jaz tudi... — je zaklicala mati. — Pojdite k Jegorju, nemara ve on kaj več! — je dejal Nikolaj in urno izginil.

Ruto je dala okolo glave in upanja polna odšla za njim na ulico. V obeh ji je vse migljalo in srce ji je urno utripalo. Pripravljena na vse je korakala s sklonjeno glavo, ne da bi opazila kaj okolo sebe.

— Morda je on že pri Jegorju... — ji je šinilo upanje in jo priganjalo.

Vroče je bilo, od utrujenosti je soplja in dopsevlj do stopnic k Jegorjevemu stanovanju je obstala: sile so jo zapustile, okrenila se je in zatisnivi oči je začudeno zakricala — zdelo se ji je, da stoji na vratih Nikolaj Vjesovščikov, z rokami v žepih, in da se ji smehlja. Ko se je vnovič ozrla, ni bilo nikogar...

— Zmotila sem se! — je v mislih dejala po stopnicah gredeč in poslušala. Na dvorišču so se že začeli počasni koraki... Ustavila se je na ovinku stopnic, pogledala navzdol in zopet ugledala kozavo obličje, ki se ji je smehljal.

— Nikolaj... Nikolaj... — je vzkliknila mati in mu šla po stopnicah nasproti, a srce razočarano ji je upadlo.

— Beži! Beži! — ji je potihoma odgovoril in zamahnil z roko.

Urno je stekla po stopnicah navzgor, vstopila v Jegorjevo izbo: Jegor je ležal na divanu. Mati je sopeč zašepetala:

— Nikolaj je ubežal... iz ječe...

— Kateri? — jo je hripavo vprašal Jegor in vzdignil glavo z blazine. — Dva Nikolaja sta...

— Vjesovščikov... sem pride!...

— Čudno! A jaz mu ne morem naproti... V tem je vstopil Nikolaj v izbo, zaprl duri, snel čepico, pogladil lase na glavi in se potihoma smejal. S komolci se je Jegor uprl ob divan, se vzravnaval in zakašljajal.

— Ne dajte se motiti... Vjesovščikov se je široko zasmeljal, pristopil k materi in jo prijel za roko:

— Če bi te ne bil zagledal, pa bi bil romal nazaj v ječo. Nikogar v mestu ne poznam... Sel sem svojo pot in premišljal — bedak! Zakaj si ušel? Kar zagledam — Nilovna hiti! Brž za tabo...

— Kako pa si ušel? — ga je radovedno vprašala mati. Nerodno je sedel na rob divana in pripovedoval v zadregi:

— Ne vem, kako... čisto slučajno! Sprehajal sem se... pa začno kaznjenci pretepati paznika... bivšega žandarma, ki so ga zaradi tatvine spodili... zdaj pa voha, toži in ne da človeku miru!... Tepli so ga, ostali pazniki so se ustrašili, zbežali na vse strani, živžgali... a jaz opazim, da so vrata odprta, stopim bližje, pogledam — trg, mesto... Vleklo me je naprej... Čisto počasi sem odšel... kakor v sanjah... Nisem bil še daleč, pa se domislim — kam? Pogledam nazaj — a vrata so bila že zopet zaprta... Neprijetno mi je bilo... zdaj bi tovarišev in sploh... kako bedasto... ne da bi bil mislil, sem ubežal.

— Hm! — je dejal Jegor. — Gospod, vrnil bi se, vljudno potrkali na vrata in prosili za vstop. Oprostite, prosim, premetilo me je...

(Dalje prihodnjé.)

to v vročem poletnem času in rudarji smo imeli zopet dovolj počitnice.

Nekoga dne je moja teta iztaknila v časopisu naslov neke rojakinje v državi Missouru, pa se je odločila, da ji bo pisala in jo vprašala o tamošnjih delavskih razmerah. V enem tednu je že prejela odgovor od tiste ženske. Poročila je, da so tam tudi premogorovi, ki pa ne obratujejo, ker nekaj popravljajo v rovu. V enem mesecu bo vse popravljeno in urejeno, potem pa bodo rovi obratovali s polno paro. Takrat ji bo ponovno pisala in dala vedeti, ako bi hoteli iti tja za delom.

Po prejemu tistega pisma se nas je lotila izredna želja za preselitev. Kar neka tajna sila nas je vzpodbujala in nam dajala pogum za odhod iz Bradleyja, čeprav smo vedeli, da se tam ne bo denar kar po tleh pobiral, pač pa bo treba trdo delati zanj kot vsepoved.

Nekako tri tedne smo še ostali v Bradleyju. Med tem časom sta moja teta in žena v Missouriju izmenjali še nekaj pismenih pogovorov, nakar smo se odločili, da odrinemo na daljšo pot proti zapadu, v rudarsko mestec Marceline, Mo.

Spravili smo skupaj hišno orodje, orodje, obleko in drugo drobnarijo ter jo zložili v kovčege in večje zaboje. Vse to je bilo odpeljano na tovornem vagonu na cilj. Teta in otroci so potovali po železnici, dva večja sinova, svaki Andy in jaz smo se pa odločili, da se odpeljemo s ffordko, katero je šofiral Andy. Njegov brat Janez je še ostal v Bradleyju. Posloveli smo se od njega in njegove družine, znanec in prijatelj, nato pa odričili na pot.

Ko je Andy privozil z avtomobilom do Dillonville, osem milj od Bradleyja, smo se ustavili in dali našo "Liziko" preiskati izkuženemu mehaniku, kaj ti pot je bila dolga, zato je bilo treba vse natančno urediti, da ne bi med potjo imeli preveč sitnosti. Mehanik je pregledal in popravil neke malenkosti, nato nam je pa rekel, da je vse "all right" in da lahko brez skrbi nadaljujemo naše potovanje. Drveli smo naprej po lepo tlakovani cesti preko države Ohio. Opazovali smo polja, preko katerih se je cesta vila; žito je zorelo in ponekod so ga že spravljali pod streho.

Se isto noč, ko smo se odpravili na pot, smo prevozili državo Ohio in dospeli v Indiano. V Indiani je polje izgledalo slabše. Cesta se je vila preko farmarskih naselij, toda vse je izgledalo bolj siromašno. Poljski prideiki so kazali slabo, koruza je bila bolj pritiklavka, še celo trava je izgledala slabša nego v Ohio.

Pozno v noč smo se ustavili na nekem posestvu. Andy je zapeljal a ceste in mi smo se kar pod milim nebom za silo naspali. Naslednji dan smo zopet nadaljevali potovanje proti Missouriju. Istega dne smo dospeli v mesto Indianapolis, kjer se pa nismo ustavili.

Tretji dan naše vožnje smo dospeli v St. Louis, v državo Missouru. Do tu nam je šlo vse po sreči, v St. Louisu nam je pa "Lizi" odpovedala pokorščino in Andy je ni mogel več prisliliti na nadaljnjo pot. Slišali smo, ko je neka počilo, toda tako pokanje se pri avtomobilu večkrat čuje; ker ni hotela "Lizi" nikakor naprej, smo poskakali dol. Andy je pogledal, ako ima še dovolj gasolina, istotako je pregledal mehanične dele, toda ugotoviti ni mogel vzroka in kaj se je polomilo. Eden od bratov se je potem podal v bližnjo garažo in povedal, da je avtomobil odpovedal in da noče več dalje.

Iz garaže je kmalu priropotal nekdo s trukom in našo "Lizi" odpeljal, da jo preiščejo večji mehaniki in popravijo. Vzeli so jo na dvoje ter s svojimi spretnimi rokami kmalu našli vzrok. Dobili so polomljen predmet, ga nadomestili z novim in "Lizi" je bila v kratkem času zopet "all right". Andy je pa prejel na koso papirja račun za 16 dolarjev. Seveda se je malo popraskal za ušesi, toda pomagati se ni dalo. Izrekel je par mastnih, nato pa plačal zahtevano vsoto.

Zopet smo zasedli popravljeno avtomobil in Andy je krenil z njim skozi mesto. Vse je šlo gladko naprej, dokler nismo dospeli zunaj mesta, kjer nismo mogli najti prave ceste. Kateroga smo vprašali, vsak nam je

drugače povedal in na ta način smo krožili po mestu in okolici tri ure. Izpraševali smo tu in tam, da bi nam kdo povedal, katera cesta drži tja, kamor smo bili namenjeni, toda nihče nam ni vedel povedati. Naposled smo jo sami našli, nakar smo nadaljevali pot v pravo smer.

(Dalje prihodnjé.)

G. Bode:

Moderna ljubezen

Ljubi moj Ervin, moderna človeka sva — saj tako zmerom praviš — in moderni ljudje ne poznajo komedije. Zato ne bom lagala, temveč ti bom prav mirno in stvarno (joj, kak sovražim to besedo) povedala, da te nočem več videti.

Čudno, kajne, da ti pišem poslovilno pismo... toda vsega tega bi ti drugače ne mogla povedati. Ti bi mi odgovarjal, prepatmetno bi mi odgovarjal, in ločila bi se od tebe, kakor že tolikokrat, z občutkom, da nimam prav. In prav tega ne maram. Prevečkrat, Ervin, — oh nikoli nisem imela prav; pač nisem tako moderna ženska, kakor si ti misliš.

"Moja tovarišica moraš biti, moja družica, moja dobra prijateljica," tako si zmerom in zmerom dejal. Ko sva se spoznala, sem rekla: Da. In tako je ostalo: vsaj zate. Več, takrat bi bila vsemu pritrtila; saj veš; saj me razumeš. Mala študentka sem bila in prav posebno mi je ugajalo, da sem bila lahko tovarišica uglednemu odvetniku. Prekrasno je bilo, ko sem sledila tvojim bistro sestavljenim odgovorom in zavedala sem se, da si ti, ki tako mojstrsko in govorniško dovršeno zagovarjaš izgubljenca pred sodnikom in se boriš z državnim pravnikom, da si prav ti — moj prijatelj.

Kadar si mi razlagal podrobnosti o svojih pravadah in procesih, kadar si tako zaupno govoril z menoj, sem zmerom in resnično čutila, da sem ti več kakor kdo drugi. Mnogo sem se od tebe naučila in zdaj, ko sem koncipientka pri tvojem prijatelju, slišim pri vsaki priliki, da sem sposobnejša in pametnejša od svojih moških tovarišev. To je tvoja šola, Ervin. Hvaležna sem ti.

Hvaležna sem ti tudi za vse one lepe popoldneve in večere, tudi za knjige, ki si mi jih pred kratkim poslal. V resnici in resnično sem ti hvaležna, toda, ne zameri, zdaj moram iti svojo pot. Ne morem in ne maram več biti tista majhna nepomembna prijateljica velikega moža. Ne gre več. Mnogo, mnogo si mi dal, samo nekaj si pozabil: nežnost in pozornost.

Saj vem, dragi, da moderni ženski ni treba prinajati cvetlice. Pametnejše so reči, ki jih potrebuje... toda, ne morem drugače, cvetke so mi tako drage, čeprav zvenejo. Glej, vseč bi mi bilo, če bi me bil le kdaj zvečer spremlil do doma, namestu da si me posadil v taksi in si šoferju je vnaprej odštel vozno. In, saj je smešno, toda presrečna bi bila, da si mi vsaj tu pa tam prišel vožiti dobro jutro. Ti seveda takih stvari ne maraš, in žal ti je dragocenega časa. Silno mi tudi ugaja, če mi kdo reče, da sem prikupno počesana, če me kdo vpraša, kako sem spala, in če mi ni treba v kavarni klicati natakarkja, da mu povem, da bi še rada kos kolačka...

Ti me kličeš samo tedaj, kadar je kaj nujnega... seveda, saj razumem, ko telefoniraš ves božji dan s svojimi strankami. Moje pričeske, moje obleke niti ne pogledaš; to so reči za povrh. Prepričan si, da se prav tako srečno pripeljem zvečer do doma, kakor če bi bil ti poleg mene, da tebi ni treba misliti na kolaček v kavarni, češ da si ga lahko naročil sama, če me mika. Tudi prav redkokdaj mi pomagaš oblačiti plašč — sem pač samo tvoja tovarišica. Nikoli me ne vprašaš, ali imam srce; kaj ti zdi se ti, da mala ženica ne more imeti takih skrbi, ki bi zanimala velikega moža.

Poročila se bom, Ervin, prav kmalu. Še-r-je ne ve-a s kom. Toda to je p-ato: za nič na svetu ne vzamem slavnega ne modernega moža.

Obljubil si mi, Ervin, da me boš ob treh poklical, zdaj je pa

že pet. Vem, delo imaš, toda moji živci ne prenesejo več tega strašnega čakanja. Tudi zategadelj se bom poročila... da mi ne bo več treba čakati; nate čakati ali na tvoj klic — po cele ure... češ, tvoja tovarišica sem in razumem, da je delo prvo. Nočem več razumeti.

Poročila se bom s Petrom. Peter Werner je prijazen in skromen zdravničnik, ki ne bo nikoli zaslovel, ker se mu še reveži smilijo in jih zdravi zastoj. Zelo rad me ima, morda me celo ljubi. Prav gotovo je pa čuteč človek. On razume, da me prime časih poželenje po balončku, da bi se z njim igrala kakor otrok, da bi ga spustila iz prešernosti v zrak, oblakom nasproti, morda zato, da bi ga odstranili ulovili angeli in se igrali z njim — ali pa, da bi pritisnila nanj gorečo cigareto, da bi počil kakor puška. Glej, Ervin, nikoli bi se te ne bila upala prositi, da bi mi kupil rdeč balonček. Tebi niso otročarije nič mar. Nikoli bi ne mogel razumeti, da sem zaljubljena v kepanje z snegom in v tiste strupene, zelo kisle sladkorčke, ki imajo malone okus po milu.

Veš, Ervin, nič kaj nisem za prijateljico velikega moža; še manj pa menda za ženo. Saj bi me bil sicer v treh letih vsaj enkrat vprašal, ali bi ti hotela biti žena. Seveda bi bila rekla: Ne. Dobro vem, da potrebuješ žene, ki bi se znala uveljaviti, ki bi kraljevala v veliki in odlični družbi. Majhna in srčkana žena bi ne bila zate; še sama hodi komaj svojo pot, kako bi jo mogla utirati tebi navzgor! Vse to sem vedela že od prvega dne, vendar... bilo bi tako lepo, tako prelestno lepo, če bi bila lahko to svoje spoznanje kdaj vsaj za hip pozabila. Če bi mi bil lagal, vsaj enkrat samo, in bi mi bil dejal, da me ljubiš, da noriš za menoj... tako, vzemiva, kakor norim jaz za teboj. Toda ti ne lažeš, ker je laž nečastna.

Popolnoma mirno mi časih rečeš: Jutri pa ne utegnem, h gospe Mengerjevi moram. Zakaj mi pripoveduješ take stvari? Zakaj ne lažeš? A najbrž niti ne slutiš, da vse tiste noči nisem zatisnila očesa, ker vem, da je gospa Mengerjeva zapeljiva žena. Ljubosumna sem nanjo, tako smešno in grozno ljubosumna, čeprav sem vsakikrat prijazono želela prijetno zabavo.

Ti nisi ljubosumen. Veliki možje se za tako ne zmenijo. Prav imaš, Ervin, toda nesrečna sem zato. Nalašč sem ti večkrat pripovedovala, da sem šla kamorkoli z nekim prijateljem, čeprav sem ves tisti čas preseledela sama samcata v žalost pogreznjena v kinu. Lagala sem. Sicer pa nisem velika ženska in se smem zlagati. Pripovedovala sem ti, da je moj predstojnik — tvoj prijatelj, dober in od sile fin gospod — čeprav me nečloveško trpinči in sekira. Pripovedovala sem ti, da mi prevodi vržejo vsak mesec lepe denarje, res je pa, da je založnik, ki sem zanj delala, že zdavnaj v konkurzu.

Joj, kaj sem se ti vse nalagala! Nikoli te nisem mučila s svojimi gmotnimi skrbmi, kajti velikim možem pač niso mar majhne skrbi drobcenega deklica.

Zdaj, pri priči, grem iz pisarne. Ne jutri ne pojutrišnjem te

Bernice Gallagher, dijalk v neki visoki šoli v Los Angelesu, ki je bila suspendirana pet dni zaradi protivnih aktivnosti.

nočem videti ne govoriti s teboj, Potlej, čez dva dni...

"Halo! Kdo? Pisarna torja Regerja? ... Da, Wang, pri aparatu. ... Kdo? Ervin? ... Joj! Nocoj ne neš, jutri tudi ne? ... Zato slučaj, pa bi se rad pogovorim menoj? ... Seveda... Oh, prehlajen si spet, strašno. Kajpada pridem, da, da obmih."

Mlado dekletce se zarečno v popisan papir. Vtano ročno obleče plašč in podje povezne čepico na glavo in alibno zariše s črtalom blede nice.

Potlej zvije svojo dolgo, kritorsko pismo v dolg svaki ga vrže v peč.

IŠČEM ŽENSKO ZA DOMA HIŠNA DELA

naj si bode sama ali z mojim Starost 45 do 55 let. Zadolgo morajo biti in z dobrim priročilom. Plačam \$12.00 na mesec. Geo. Basack, R. 5, Box 102, W. Allis, Wis. (A)

OJACA ŽIVCE. POMAGA BOLJŠE ZDRAVJE

NUGA-TONE očistijo živce, izboljšajo jedil, stimulirajo normalno delovanje bave in organe, zagotavljajo mirno spanje, boljšo zdravje.

SLOVENSKA NARODNA PORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije posebno list Prosveta za katero potrebno agitacijo v društvih in članstva in za pregandno svojih idej. Nikaar ne za propagando drugih pornih organizacij. Vsaka ganskacija ima običajno glasilo. Torej agitatorični del in naznanila drugih pornih organizacij in njih društev se ne pošiljajo listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, tamknjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY
2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na halje tudi vse ostanejo pojava

Izkušnje slovenskega priseljenca

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)
Kmalu sem se privadil rudarskega dela in življenja. Čeprav je bilo težko delo, sem bil zadovoljen, ker sem imel primeren zaslužek. Dnevi so potekali drug za drugim, nato zopet tedni in postal sem izurjen rudar. Delu sem se popolnoma privadil kakor tudi novemu življenju. Hodil sem na delo pod zemljo ter kopal in nakladal "črni demant".

VIII.

Andy, moj moje tete, je imel tri brate, ki so tudi delali v premogorovu in neki drugi naselbini nedaleč od Bradleyja. Tam se je slabše delalo nego pri nas, eden do dva dni na teden. Neko nedeljo so nas prišli obiskat s svojimi družinami, kajti dva sta bila oženjena in imela že precejšno število otrok.

Med temi štirimi brati je bil Janez najstarejši, za njim je bil Andy; potem Karol, najmlajši pa je bil Frank. Janez je bil že dolgo časa oženjen in imel je kopico otrok. On je takoj obrnil pogovor o delu in vprašal Andyja, ako bi se moglo delo dobiti v Bradleyju. Andy je natančno raztolmačil bratove razmere in delavski položaj v okrožju Bradleyja ter da je slišal, da je družba dobila več naročil in

da se bo za naprej bolje delalo. Zato lahko poskusita z delom tu; najbolje pa bo, če vprašata za informacije pri delovodji. Janez je bil zadovoljen in še tisti dan je šel z Andyjem k poslovodji, ki jima je povedal, da je družba dobila več naročil in da bo v kratkem uposlila več rudarjev. Janezu je rekel, da lahko začne delati naslednji dan. Tega je bil Janez vesel. Delovodji je rekel, da bo naslednji dan prišel v pisarno in potem pričel delati v rovu. Nato sta se poslovila in odšla.

Ko sta dospela domov, je začel Janez takoj pripovedovati, da je delo že dobil in da bo začel drugi dan delati. Poslovodja mu je celo naročil, ako ve za nekaj izkušenih rudarjev, naj jim pove, da lahko dobijo delo v istem rovu. Janez je kar pri nas ostal. Karol in Frank sta pa odšla z ženama in otroci nazaj v Bannock.

Janezu se je delo dopadlo, še bolj pa dolarji, ki jih je služil. Njegov zaslužek je bil precej večji nego v prejšnjem rovu. Prostor je dobil poleg mene in strica Jožeta in tako smo bili soštje v rovu in hodili drug k drugemu gledati, kako delo napreduje.

Nekako en mesec in pol se je dobro delalo, potem so pa naročila za premož zopet začela padati in mi slabše delati. Bilo je

Janez se je odločil, da ostane v Bradleyju.

Najel je truk, na katerega so naložili pohištvo in družino. Z njegovo preselitvijo je naselbina Bradley narasla za osem glav. Kmalu smo pa enega prebivalca izgubili. Bil je to stric Jože, ki se je vrnil v Cleveland, ko sem se že privadil delu v rovu. Vrtal in kopal sem naprej pod zemljo, ko se je stric odločil, da se vrne v Cleveland. Tja pa ni šel za delom, pač pa za nekimi vdovico, s katero se je spoznal in dopisoval.

Ostal sem še nadalje na hrani in stanovanju pri teti in redno hodil na delo v rovu. V rovu sta me čestokrat posetila svaki Andy in njegov brat Janez ter mi tudi pokazala, kar sam še nisem vedel. Stric Jože jima je bil namreč pred odhodom naročil, naj pazita name, češ, da se človek mojih let, kaj rad izpozabi pri delu, v katerega je zamišljen ter skuša čimveč opraviti v enem dnevu. Tako sem kopal, vrtal in razstreljeval "črni demant", ga nalagal na vozičke in dalje ril pod zemljo za premožovno žilo in skušal čimveč zaslužiti. Vozičkov sem imel dovolj, včasih še preveč, pa sem jih dajal drugim rudarjem, ako so slučajno imeli dovolj nakopanega in izstreljenega premoža.

Nekako en mesec in pol se je dobro delalo, potem so pa naročila za premož zopet začela padati in mi slabše delati. Bilo je